

siyasal
kültürel
dergi

rızgari

kovara
rêzanî
û çandî

• BIJI TEKOŞÎNA RIZGARIYA NETEWÎ Û CIVAKIYA KURDISTAN •

Sürece devam ve bir kaç söz

Berdewama pêvajokê û çend gotin

□ Bundan 11 yıl önce Rızgari Türkiye'de yayına başlamıştı. Aradan geçen bunca yıl ateş hattında vurularak, bir çok baskı, tehdit ve temelsiz suçlama ve karalamaları göğüsleyerek, Kürdistan'ın siyasal, ideolojik-teorik sorunlarını cesaretle tartıştık ve savunduk. Yayınımızı 1983 yılına kadar şöyle ya da böyle devam ettirdik. O günden bu yana ülkede yayın olanağı kalmadı, kadrolarımız tutuklandı, maddi olanaklar daraldı. Şimdi yeniden yayına devam edeceğiz. 10. sayımız biraz biçim değiştirerek, 21 Mart'ta Newroz'la birlikte çıkacak. Rızgari, 1976 yılın da yine 21 Mart Newroz günü ilk olarak çıkmıştı..

□ RIZGARÎ berî 11 salan li Tirkîyê dest bi weşana xwe kiribû. Ev salên me bi şer û di bin agir de derbas bûn. Me pirsên Kurdistanê îdolojîk, siyasî û teorîk li hember tirsfirandin, bindestî û reşkirina bê bingeh bi mêrxwasi pêşve bir û parast. Me weşana xwe her wiha ta 1983 yan berdewam kir. Ji wê rojê pê ve li welat tu îmkanên weşanê neman, qadirên me hatin girtin, îmkanên materyal qut bûn. Emê vêga cardin ji nû ve dest bi weşanê bikin. Hejmarê me ya 10' emîn xwe bi şeklî hinek guhertî wê 21' ê Adarê bi NEWROZ ê re derdikeve. Rızgarî di 21' ê

10

RIZGARÎ, savunduğu tezler yüzünden, yalnız sömürgeciler tarafından değil, çok ilginçtir, “sol” ve “demokrat” güçler tarafından da adeta afaroz edildi. Tecrit edildi. Her türlü saldırıya uğradı. Bugün aradan uzun yıllar geçmesine rağmen görünen odur ki, Rızgarî'nin savunduğu tezler hayata geçmiş, bir çok kişi ve siyaset tarafından hep birlikte savunuluyor. Buna seviniyoruz ve bundan kıvanç duyuyoruz. Artık, Türkiye'de ya da Orta-Doğu'da Kürt halkından her vesile ile bahsetmek yarışı var! Kürt halkının sorunları şöyle ya da böyle ele alınmaktadır. Belki de bu, Avrupa'nın verdiği bir “cesaret”tir. Belki de, muhtevada bir değişmedir. Ama, olumludur. Artık, Kürdistan'ın uluslararası bir sömürge oluşu, Kemalizm olgusu ve tahribatları, ulusal kurtuluş mücadelesi, ittifaklar vb. konuları tartışılabilir. Önemli olan bunun ülkede kitlelere götürülmesi ve Avrupa'da bir fantazi olmaktan kurtulmasıdır. Böylece bazı şeylerin teslimi de zorunlu olacaktır. Artık bir çok konunun inkarı mümkün değil. Böylece belki de Rızgarî afaroz edilmekten kurtulacaktır. Eğer ciddi ve samimi bir devrimcilik yapılacaksa, eğer siyasette namuslu olunacaksa ve kişisel hırsları, menfaatleri ile hareket etmiyorlarsa, bunu el altından gündeme getirmiyorlarsa, cesaretle bazı şeyleri teslim etmelidirler. Ve eskiye dönülmemelidir. ..Bu, bir temennidir şimdilik. Kimse “ben yanlış yaptım, doğru olanı karaladım vb.…” demiyor. Alıntılar, satır ve paragraflar bile dip not verilmeden kopye ediliyor. Durum açık ve nettir. Karanlıkta kalan bir şey yok. Ama, zorla kılıflandırmak da kolaydır. Bundan sonraki süreçte sorunları

Adara 1976 an de jî, roja Newrozê derketibû.

Rızgarî ji ber parastina têzên xwe, ne tenê ji aliyê qolonyalîstan, lê pir ecêb e, ji aliyê hêzên “çep” û “demoqratt” jî hat afaroz kirin. Ji her alî hêrîş lê hate girtin. Îro, piştî derbasbûna hewqas salan yê ku dixuyê ew e; tezên Rızgarî di jiyânê de cih girtine û ji aliyê pir kesan têne parastin. Em bi vî dilşa û kêfxweş dibin. Li Tirkiyê yan jî li Rojhilata Navîn êdî bi her wesile behsa gelê Kurd heye! Problemên gelê Kurd bi vî, yan jî bi wî awayê tên qalkirin. Dibe ku ev “cesaret” dayîneke Ewropî be. Dibe ku guhertîneke bingehî jî be. Lê belê pozîtîf e. Êdî danûstandin li ser problemên Kurdistan tên kirin; wek qolonî bûyina wê ya navnetewî, tehrîbatên Kemalizm, têkoşîna rızgarîya netewî, tifaqan ûwd... Ya girîng ew e ku mirov van tiştan bigihîne gelê me li welat, ango neke fantazyek li Ewropa. Wê bi vî awayî pejirandina gelek tiştan jî mimkin be. Înkara gelek têman êdî mimkin nîne. Dibe ku bi vî şiklê Rızgarî jî êdî neyê afarozkirinê. Ger şoreşgeriyek cêdî û samimî bê kirinê, ger di siyasetê de mirov bi namûs û şeref be û bi hêrs nebe, mafên xwe yê şexsî nede pêş û ku van tiştan di bin dest neyînî holê, divê ew hin tiştan bi mêrxwastî qebûl bikin. Û divê berepaş neyê vegerandin... Ev hê xwestekeke. Kes nabêje: “Min şaşî kir, min ya rastî reşkir ûwd.” Bê ku navê eslên wan bête nivîsandin, perçe û satir û perexraf tên kopî kirin. Rewş xwiya ye. Tu tiştî di tariyê de nema ye. Lê bi zorê sergirtin û kiraslêkirin hêsane. Ji vê demê şun de di axaftinan de, anîna qanît û berçavkirin wê pêwîst be. Ji derketina Rızgarî ta îro helbet, pir tişt hatin guhertin. Em bi

rızgarî

2 Aylık Kürtçe-Türkçe dergi / Kovara 2 mehî □ Xwedî û Berpirsiyar / Sahibi ve Sorumlusu; Ruşen ARSLAN □ Navnîşan / Yazışma adresi; Postlagerkarte: 016217 B, 4200 Duisburg I, BRD □ Biha / Fiyatı; 300TL; 2DM; 2SF; 6FF; 2,5G; 6Skr; 1£; 100DRH

tartışırken, somut belge ve bilgileri gündeme getirmek gerekecektir.

Rızgarî'nin çıkışından bu yana elbette çok şey değişti, biz de. Ama, Rızgarî'nin tesbitleri ortada ve hayata geçmiş durumdadır. Somuttur. Yapılan bunca saldırı ve suçlamayı mutlaka bilimsel olarak sahipleri ortadan kaldırmalıdır. Uluslararası siyasal durum ve reel sosyalizm de her yanı ile ortadadır. Sağa sola çekmenin hiç bir yararı yoktur. Şimdiye kadar da olmadı...

Yazdığımız ve çizdiğimiz her şeye yanlışları ve doğruları ile sahibiz. Bazı hataları da biliyoruz, yer yer de tartışık ve belirlemekten kaçınmadık. Her kes bunu yapmalıdır. Artık hataları tekrarlamak mümkün değildir. Dün erkendi ama, bugün artık geçtir. Tüm siyasal grupların ve Rızgarî'nin dediklerini detaylı olarak inceledikten sonra şu noktada karar kıldık: *Kürdistan'ın ideolojik-teorik ve siyasal sorunlarını tartışmaya, kalınan yerden devam etmeye zorunluluk vardır. Bu mazlum halkı ve ülkesini dünya'da sahipsiz bırakmamak bizim görevimizdir. Herkesle ve her düzeyde sorunlarımızı tartışmak, savunmak cesaretine sahip olmalıyız.*

Rızgarî, Kürdistan'da merkezi bir proletarya partisinin oluşturulmasını gerekli görmektedir. Bunun yaratılması çabalarına her katkıyı sağlamak ve her fedekarlıkta bulunmak kararındadır. Önüne, bu genel perspektif içinde Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin hedeflerini, örgütlenmesini ve oluşturulmasını koymuştur. Burada yerini alacaktır. Somut bir programla bunun oluşması için asal bir görev yapacaktır. İşin burada durmayacağını da bilmektedir. Tüm süreci bunu açıkça göstermektedir.

Hiç bir hizip ve ayrılık'ın meşrulaştırılmasından yana değildir. Muhalefet namuslu bir anlayıştır, kendi içinde kalıp mücadele etmelidir. Her önüne gelenin ayrılıp, siyaset oluşturmasını rahatlık ve "özgürlük" olarak tanımlıyoruz. Senelerce merkezi kararlar katılanların "özgürce" ayrılık koymalarının çok sağlam güvenceleri ve temelleri olmalıdır.

Em bi xwe jî. Lê tesbitên Rizgarî li pêş me ne û di jiyânê de pêk hatine. Li ber çav in. Xwediyên van hêriş û gunekirinan dibê bi xwe vana bi zanistî ji holê rakin. Rewşa navnetewî û sosyalîzma real jî bi her tiştên xwe ve li ber çav in. Tu feyda zîpikbadanên çeperast tune ye. Heta vêga jî tunebû.

Em xwediyê hemû tiştên xwe ne, yên ku me nivîsiye û derxistiye, rast yan jî xelet... Em hin xeletiyên xwe jî zanin. Me cîh bi cîh li ser axaft û ji ve yekê nereviyane. Pêwîst e herkes vî tiştî pêkbîne. Êdî tekrarkirina xeletiyên ne mimkin e. Do zû bû lê îro dereng e. Piştî ku, me baş lêkolîn li ser gotinên Rizgarî û hêzên din kir, me li ser vê deqê qerarê xwe da: Pêwîst e, ku em, ji ciyê xwe yê mayîn, li ser problemên Kurdistan yên teorî, siyasî û îdeolojî berdeewam bikin bidin û bistînin. Em vê gelê mazlûm û welatê wê nikarin li dinyê bi dinyê bi tenê bihêlin. Xwedibûn wezîfa me ye. Dibê em bikaribin li her derê, bi herkesî re problemên xwe bi axivin-biparêzin û xwedî lê derkevin.

Rızgarî pewîst dibîne ku li Kurdistan partiyekê navendî ya proleter bê avakirinê. Ji bo pêkhatina vî jî di wê qerarê de ye ku çî fêdakarî jê bê, wê bîne cîh. Di vê perspektîfê de daniye pêşberê xwe ku Eniya Rızgarîya Netewî ya Kurdistan bicivîne hev û ji bo gihîştina hedefên wî sazûmanî pêk bîne. Wê Rızgarî li vê derê ciyê xwe bigre. Zane ku kar bi vî tenê naqede. Derbasiya Rızgarî jî vîna vekirî nîşan dide.

Em ne li gel meşrû kirina tu hizb û veqatandinê ne. Mihelefet rêkekî bi şeref e, dibê di nav xwe de bimîne û têkoşîn bide. Her bêber kî rabe veqete û siyaseta deyne, em viya rehetî û "azadî" dibînin. Yên ku bi salan qerarên navendî(merkezî) rast dibînin, gava bi azadî vediqetin pêwîst e xwediyê bingeh û baweriyên zor mezin bin.

Gava mirov li paş mêze bike, dibê mirov gelek tîz û cêdî li ser bûyerên di polêz û dadgeh û girtîgehan de bûne, lêkolînê bike. Dibê em bê tirs herin ser van tiştan. Gerek em bikaribin ji mirov û

Dönüp geriye bakılınca, polis, savcılık ve mahkemelerde, cezaevlerinde olan bitenleri titizlikle ve ciddi olarak incelemeliyiz. Bunun üzerine cesaretle gitmeliyiz. Neden bu kadar dökülme olduğunu, eksik ve yanlışın nerede bulunduğunu tesbit etmeliyiz, gelecek kuşaklara ve örgütlenmelere somut öneri ve belgeler sunmalıyız. İhanetlerin, döneğin, itirafların vb.'nin nasıl ortadan kaldırılacağını açıkça belirtmeliyiz. Gözlerimiz bulunduğumuz alanlardaki kapitalist sistemin verilerinden, ülkemize dönmelidir, gerçekleri görmeliyiz. İç işlerimizi, gizli yanlarımızı teşhirden, onun bunun yanında tartışmaktan vazgeçmeliyiz. Bir "demokrati" tavlama için verilecek ödül, bizim iş işlerliğimiz, Kürdistan'daki siyasal yapıların teşhiri değil, eğer karşımızdaki demokrat ve bizi kullanıyorsa, bizzat onun muhtevasıdır, bu olmalıdır, bizden başka şey istenmemelidir...

Eleştiri özgürlüğü yoktur. Suçlama ve karalama ayıptır. Devrimciliğe sığmaz. Eleştirinin maddi temeli olmalıdır. Bilimsel olmalıdır, geliştirmeli ve ileriye yönelmelidir. Bizi birleştirmelidir. Her söyleneni mutlaka belgelemeliyiz. Bu aynı zamanda eleştiriye tahamülü de getirir; sinirlenmek, kimseye söz hakkı tanıtmamak, dedi-kodu yapmak, bir iki cümleyle bugünün dünya pratiğinde işlerin içinden çıkarak maddeten mümkün değil, bunu herkes bilmelidir. Akıllar başıara çevirilmelidir. Şizofrenik eğilimlerle siyaset ancak kişisel tatmini getirecektir.

Siyaset dürüstlüğü, saygıyı, sabırlı olmayı ve namuslu olmayı gerektirmektedir. Bugünkü, pragmatist anlayış içinde bunların ne zor şeyler olduğunu biliyoruz, ama, buna mecburuz.

Şimdilik diyeceklerimiz bunlardır.

Saptanan doğru hedeflerde birlik için ilerlemeliyiz. İşleri sıkı tutmalıyız. Bir kere daha bunu belirlemek gerekliydi. Temel vazgeçilmez hedefleri gözardı etmeden, somut ve pratik sorunların çözümünü gerçekleştirilmelidir. Kısa vadeli, günü birlik çıkarlar uğruna, temel ve uzun vadeli çıkarların ertelenmesi kimseden is-

hunakên pêş xwe re hin hesab û wereqnên berçav bidin, ka gelo çima evqas mirov hilweşyan. Şaşî û kêmasî di kuderê de bûn, tesbîb bikin. Divê em vekirî bêjin, bi çî awayî mirov karibe hewqas îxanet û îtirafan ûwd. Ji holê rake... Dîbê çavên me ji bûyerên sistema kapitalîst vegere ser welat û em rastîyan bibînin. Dîbê em kar û barên xwe yê hundurî ji derva re eşkere nekin, dev ji eşkerekirina axaftina nav xwe ya dizî berdîn. Ji bo qezençkirina "demoqratekî" ne pêwîst e ku em xebatên xwe yê hundurî û hêzên li Kurdistan teşhîr bikin. Ger ew kes demoqrata be û ku naxwaze me ji bo armanca xwe bi kar bîne, vê yekê naveroka wî ye. Dîbê ev wîlo be û ji me tiştek din neyê xwastin...

Azadiya rexnegirtinê tune. Reşkirin û sûclêkirin şerm e. Ji çarçavê şoreşgeriyê derbas dibe. Dîbê rexne, bîngêhên wê hebe. Bi zanistî be, bigihîne û pêş ve bibe. Me kom bike bîne cem hev. Dîbê, her gotina me xwedî bîngêha dirust be. Ev tehemula rexneyan jî bi xwe re tîne. Dîbê, bira herkes zanibe ku mirov bi hêrs û diredir nagihîje tu armançekê. Mirov mafê axaftin bide yê din jî. Ji nav karên vê demê bi du sê hevokan derketin ne mimkin e. Gerek mirov hişê xwe bîne serê xwe. Meylên şizofrenî ji xwe hezkirina şexsî tenê tîne.

Siyaset, sebir, rastî, qedirgirtin û bi namûsbûn pêwîst dibîne. Em zanin ku ev di nav van rojên fikrên mafperestî(pragmatîk) de gelek dijwar e, lê em pêwîstê vê yekê nin.

Gotinên me vêga ev in.

Dîbê em ji bo yekîtiya armançên hatine danîn pêş ve herin. Pêwîst e em karên xwe baş û cidî bigrin. Gotina vana, careke din, hewce bûne. Bê ku mirov armançên girîng yê bîngêhî ji bîr bike. Dîbê karên pratîk yê berdest bîn çarekirin, pêk bîn. Ji bo mafên demkurt û rojane pêwîst e ji kesî neyê xwastin ku ew dest ji mafên bîngêhî yê demdirêj berdîn. Dîbê em bîr û baweriyên xwe vekirî û bi dilpaqîjî deynin meydane.

Em silav û qedirzaniyên xwe ji wanên şehîd ketine, seqet û nex-

tenmemelidir. Görüşlerimizi açık ve net ortaya koymalıyız.

Bu yolda şehit düşen, sakat ve hasta kalan, cezaevlerinde çile dol-
duran tüm militanlara, dostlarımıza selam ve saygılarımızı ile-
tiyoruz

Yaşasın Kürdistan
Yaşasın Kürt halkının kurtuluş mücadelesi

RIZGARÎ

NEWROZ üzerine *

□ 21 Mart yayınının çıkış günü, aynı zamanda Newroz bayramıdır. Orta-doğu'da İran, Afgan ve Beluci halkları ile birlikte Kürt halkı da bu bayramı kutlamaktadır. Tarihi bir geçmişi olan Newroz'un türkçe karşılığı *Yeni gün*'dür.

Newroz ile ilgili değişik rivayetler vardır. Ancak, kaynak aynıdır. Değişikliğine rağmen kitleler bu bayram ile neyin sembolleştiğini ve neyin anlatılmak istendiğini bütün yönleri ile bilirler. Newroz'da sembolleşen, kötülüğe, zulme ve sömürüye isyandır. Bunların yerine, iyiliğe, kardeşliğe, aydınlığa; kısaca zulümsüz ve sömürsüz bir topluma ulaşma arzusudur.

Devrimciler, kendi halklarının demokratik muhtevalı değerlerinin mirasçısıdır. Kendi tarihi geçmişi üzerine oturmayan ve ta-

*weş mane, ji giş milîtanên ku hê di girtîgehan de rojên xwe bi zeh
metî tijî dikin û ji dostên xwe re dişînin.*

Bijî Kurdistan
Bijî têkoşîna rizgariya gelê Kurd

RIZGARÎ

Li ser NEWROZÊ *

□ *Bîst û yekê Adarê roja yekemîn car roja weşana me û cejna Newrozê ye. Li gel gelên Îranî, Afganî û Belûcî gelê Kurd jî, di Rojhilata Navîn de vê cejnê pîroz dike. Newroz di dîrokê de cîyê-ke kûr digire û bi tirkî tê manaya "yeni gün"*

Derheqê Newrozê de çirokên cuda cuda tîn gotin. Lê bingehên wan wekî hev in. Hin cudabûn tede hebin jî, dîsa jî piraniya gel, dizane ku tê çî manayê û pê çî tê sembolkirin. Bi Newrozê, serhil-dana dijî zilm û xerabî û kedxwarî tê sembolkirin. Di şûna van tiş-tan de, daxwaziya başî, birayetî, ronahî û gihîştina civateke bê-zilm û bêkedxwarî ye.

Şoreşger xwediyê naveroka nîrxên (qiymet)gelêriya xwe yên de-mokratîk in. Têvgerêk şoreşger ku li ser dîroka gelê xwe ranebû be

rihteki devrimci değerlerin, oluşumların mirasçısı olmayan bir devrimci hareketin başarı şansı azdır. Esikliğine, aksaklığına rağmen geçmişe sahip çıkmak ve bunu günümüzün bilimsel, teorik belirlemeleri içinde eriterek, tekrar halka götürmek zorunluluğu vardır.

Orta-doğu'da Kürt ulusunun emperyalist-sömürgeci bölünmüş-lüğünü her bir parçası üzerinde olan emperyalizme bağımlı sömürgeci devletler, nasıl ki, bütün olarak Kürt ulusunun ulusal demokratik değerlerinin gelişmesine engel olmak ve giderek bunu yok etmek amacındaysalar, bu halkın ulusal demokratik değerlerinin bir parçası olan Newroz'un kutlanmasına da karşıdirlar. Nasıl, emperyalist-sömürgeciler tarafından kendisine vurulan zincirlere boyun eğmemiş, ve bunları parçalamak için mücadele eden Kürt ulusu sürekli olarak direnmiş ise, sömürgeciliğe ve kendisine yapılan zulme karşı duruşunun bir parçası ya da sembolü olan Newroz'un da, bütün baskılara ve engellemelere rağmen kutlanmasında direnmiştir. Ve günümüzde tüm çabası ile bu bayramın kutlanması için direnmektedir.

Kürt toplumunun yok edilmesi, değerlerinin asker postalları altında çiğnenmesi, onursuz ve köle bir toplum haline getirilmesi politikası ve eylemine bağlı olarak Newroz geceleri, Kürdistan'da özgürlük isteminin sembolü haline gelen ateşlerin yakılmasından sonra, Kürt ulusunun üzerindeki emperyalist-sömürgeci baskı ve ezme eylemleri bir kat daha artırılır. Her Newroz, kendisi ile birlikte kitle tutuklamalarını, kanlı operasyonları getirir. Kürt tarihi bunun canlı örnekleri ile doludur.

Sömürgeciliğin vahşetini arttırmasının nedeni, kuşkusuz, Newroz'un sadece bir bayram olarak Kürtler tarafından kutlanması değildir. Çünkü, sömürgeciler, kendi sömürge politikalarına ve uygulamalarına ters düşmeyen bir dizi bayramın Kürtler tarafından kutlanmasına karşı çıkmıyorlar. Hatta, çoğu kez, politikaları gereği, bazı bayramların kutlanması ve giderek yerleşmesi için

û xwedyê mîrasên nîrxên giranbiha yê gelê xwe ne. Bê vê yekê şansê wê yê serketinê kê m e. Bi kêmbûn û kêmasiya wî, pêwîst e, em xwedî li dîroka xwe derkevin û li gor rewşên rojên xwe, di nav têtên teorîkiyên zanistî de, bihelînîn û carekî dinê, bibin ber gelê xwe.

Li Rohhilata Navîn dewletên qolonyalistên, girêdayî yê imperyalîzmê ku Kurdistan bi parvekirina împeryalist-qolonyalist xistîne destên xwe; ku çawa naxwazîn têkoşîna mafê neteweyî ya Kurd pêşve here û çawa ku dixwazîn wî ji erdê rakin. Her wisa jî li dijî Newrozê ne. Ji ber ku Newroz jî parçeyekî ji çand û nîrxê (qiymeta) gelê Kurd ya têkoşîna neteweyîya demokratîkî ye. Çawa ku gelê Kurd ustuyê xwe ji nîrê bindestiya împeryalist-qolonyalistan re xwar nekiriye û ji bona qetkirina van zincîran têdikoşe û herdem berxwedaye, her wisa jî li dijî zîlm û zordariyê, bindestiyê; Newroza xwe pîroz kiriye û wê ji xwe re kiriye parçeyekî ji nîşana têkoşînê. Gelê me, di van rojên me de jî, ji bo pîrozkirina vê cejnê gav bi gav pêşdetir dihere.

Li dijî polîtîkaya, ku daxwaziya wê, gelê Kurd ji qadê (meydan) rake û nîrxên wê di bin şekalê leşkeran de bipelîxîne û bike civateke bêheysiyet, piştî pîrozkirina şeva Newrozê bi dadana agir, ku bûye wekî nîşana azadîxwaziyê, li Kurdistan; zîlm û pelixandina împeryalistên qolonyalist qat bi qat bêtir dibê. Her Newroz, bi xwe re girtina gelekî kesan û operasyonên bi xwîn tîne. Dîroka Kurd bi van nimûneyan (mîsal) tîjî ye.

Bêguman tenê xwastina pîrozkirina Newroz ji aliyê Kurdan ve wekî cejnê, ne sedema bêtirkirina hovîtiya qolonyalistan e. Her-wisa ku gelekî cejn ji aliyê Kurdan ve tîn pîrozkirin. Belê qolonyalist ne li dijî vê yekê ne, ji ber ku qolonyalistan ewna ji polîtîk û karînen xwe yê nedaxwar re ters nabînin. Û pîranî alîkarî dikin ku ev tiştên li gor polîtîka wan in, cih bigrîn û bèn pîrozkirin. Ew bi kîn û hêrs li dijî Newrozê ne, çima ku di dîrok û naveroka Newrozê de demokratî heye.

yardımları da ediyorlar. Newroz'a olanca kinleri ile karşı olmalarının nedeni, bu bayramın demokratik bir geçmişini ve içeriğini olmasındır.

Sömürgeciler, Newroz'da somutlaşan, Kürt ulusunun kendisini bağlayan emperyalist-sömürgeci zincirlerden, baskı ve zulümden kurtulma arzusu ve mücadelesine karşıdır. Newroz geceleri, dağlarda yakılan ateş, Kürt ulusunun ulusal-demokratik mücadelesinin dünya halklarına bir mesajdır. İşte, sömürgecilerin Newroz bayramından korkmalarının ve bunun sonucu olarak da saldırgan olmalarının nedeni bu mesajdır.(...)

Dağlarda her özgürlük ateşi yakılarda sömürgeci devletler, dünya emperyalistleri ile birlikte hemen telaşa kapılarak bu ateşin söndürülmesi ve yok edilmesi için akla gelmeyen barbarlıklar ve çağdışı metodlar uygulamaktadırlar.(...)

Bir çok neden ile birlikte, Newroz da, barbarlığa, zulme karşı isyanın yol göstericisi olmuştur. Sosyal hayatta derin izleri bulunan mitolojik bir simgedir Newroz. Newroz emperyalist-sömürgeciler için tek başına bir neden değildir. Saldırılan bir hedef, kapatılması gereken bir gediktir. Çünkü, Newroz'da Kürtler, gaddar, despot bir hükümdarı hatırlarlar. Bu hükümdar, *Dahak*'tir. *Dahak*'ın omuzlarındaki iki yılan her gün iki genç insanın beynini yedirdiğini, her gün *Dahak*'ın cellatlarının ik genç insanın kafasını kopardığını bilirler. Ve bilirler ki, hiçbir müstebit, halkları ebediyen zincire vuramaz. Bir *Kawa* çıkar, *Demirci Kawa*, yıkar saltanatını Dahakların. Önlüğünü bayrak yaparak halkların o harikulade gücünü kale burçlarına diker.

(...)

Her köşesinde özgürlük ateşlerinin yandığı, ulusal kurtuluş mücadelesinin bayraklarının dalgalandığı yaşadığımız çağda en mazlum, en ağır koşullarda bulunan Kürt toplumunun bütün olumsuzluklara rağmen (...), ulusal demokratik mücadelesi gün geçtikçe boyutlanacak, gelişip serpilecektir.

Neteweya Kurd, Newrozê ji xwe re kiriye nîşana têkoşîn û arezûya rizgarbûna ji zincîrên kedxwar û împeryalîst, rizgarbûna ji zîlm û bindestî, ji vê yekê ye, ku kolonyalîstan li dij in. Ji gelên dinê re jî, şevên Newrozê, agirên ku li serên çiya û baniyan tîn vexistin, buye mesajekî têkoşîna neteweyiya demokratîkiya neteweya Kurd e. Ji gelên dinê re. Ev mesaja cejna Newrozê ye, ku tirsê dide kolonyalîstan û wan har dike.(...)

Her agirê azadî ku li ser çiya pêdikeve, dewletên kolonyalîst bi împeryalîstên dinê re, hema dikevin nav heyir û endîşeyê û ji bo vemirandina vî agirê hovîtîyên ji mijiyê mirovan dûr û metodên bê mirovatî pêk tînin.(...)

Newroz jî ber gelekî sedeman, ji bo serhildanê, bûye rêber û rênasê li dijî zîlm û hovîtîyê. Newroz di jiyana civakî de bi şopên xwe yên kûr ve buye nîşaneke mitolojîk. Newroz bi serê xwe tenê ne sedemeke zîlm û zordariya împeryalîst-kolonyalîstan e. Êrîş li ser hedefekê ye, ji bo girtina neqebekî(gedik) ye. Çunku(çima+ku) Kurd di Newrozê de hikumdarekî despot û zalim tînin bîra xwe. Ev hikumdar Dehaq e. Ew dizanin ku Dehaq her roj mijiyê du mirovên xort bi marên ser milê xwe dide xwarin, ew dizanin ku serbirên (celladên) Dehaq her roj serê du xortên ciwan jêdikin. Û ew baş pê dizanin ku tu diktatorî ne di wê qudretê de ye, ku gelan (xelk) tim û bi serteserî(ebedî) bike binê zincîran. Wê Kawa'yekî derkeve, Kawa yê Hesinkar, desthilatiya (saltanata) Dehaqan xerab bike. Dê ew îşlika xwe ya karkirinê bike ala û pêtala û hêza gelan, ku lê ber nayê girtin, li serê birca kelayên dijmin biçikinê.

(...)

Li dijî hemû dijwarî û nebaşiyên herî zor ku (...) civata Kurd tê de ye jî, wê têkoşîna neteweyî ya demokratîkî roj bi roj berfireh bike û reh berde, ji ber ku di vê çaxa ku em tê de dijîn li her aliyên cîhanê agirên azadiyê pêdikeve û alayên têkoşîna rizgariya neteweyî berz û bilind dibin.

Dünya devrimci hareketinin kopmaz bir parçası olan Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesinin gelişmesi, somutlaşması ve istenen hedeflere varması, Kürt toplumunun bir parçası üzerinde olan egemen ulus devrimcilerinin, demokratik ve devrimci mücadelelerine ters değildir. Asine, Kürt halkının ulusal demokratik hareketinin her başarısı, her ileriye dönük gelişimi, mutlaka egemen ulus devrimcilerinin demokratik-devrimci mücadelelerinde başarılarını ve daha ileriye yönelmelerini getirecektir.

Görev, özgürlük ateşinin gelişimini, sürekliliğini ve başarısını sağlamaktır. Yani, Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesi önemli ve zorlu bir çok sorunla karşılaşıyor. İşte, bu zorlu ve büyük olan Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesini somutlaştırma, geliştirme ve sürekliliğini sağlayarak başarısını kutlamak için her türlü çaba harcamalıdır.

Rizgari'nin köleliğe ve zulme başkaldırısı simgeleyen ateşlerin yakıldığı Newroz gününde çıkışı bir tesadüf değildir. Üstlenilen görevin bir ürünüdür ve bir bir parçasıdır.

* Bu yazı, *Rizgari* l'in "ÇIKARKEN" başlıklı yazısından uyarlanmıştır. Bundan 11 yıl önceki belirleme ve değerlendirmeler açısından bu yazının tümünün okunması gerekir. *Rizgari*'nin tesbitlerindeki isabetin kavranması açısından bu yazı önemlidir. Newroz'la ilgili belirlemeler ise, o günden bu yana pek değişmedi. Bu yazı bugünü de anlatmaktadır.

Têkoşîna gelê Kurd ya neteweyî ya demokratîkî parçeyekî ji tevgera şoreşgeriya dinyayê ye. Di ber vî jî pêşketin û gihîştina amanca xwe ya vê tevgerê jî bo têkoşîna demokratîkî û şoreşgeriya şoreşgerên neteweya serdestên parçeyekî Kurdistanê ne, ters nîne. Bilakis, her serketin û qezenc; pêşveçûna têkoşîna demokratîkî û şoreşgeriya şoreşgerên neteweya serdest e jî.

Erk (wezîfe) ew e ku xebat ji bo agirê azadî herdem pêşve here, berfireh bibe û bi serkeve. Yanê tevgera têkoşîna neteweyî ya demokratîkî ya gelê Kurd li hember gelek problemên zor û dijwar e. Dibê di vê dema zor û dijwariyê de, ji bo pîrozkirina serketina têkoşîna neteweyî ya demokratîkiya gelê Kurd, çi ji dest were, bê kîrin û tevger bê zelalkirin û berfirehkirin û pêşvebirin.

Derketina RIZGARÎ di roja Newrozê de, roja ku bûye nişana pêxistinên agir li dijî zilm û koledariyê, ne tesadüfî ye. Ev wergirtina erkên ser milan e. Û parçeyekî ji erk e.

★ *Ev nivîs bi alîkariya sernivîsê Rizgarî, hejmar 1 "DI DERKETINÊ DE" bi kurtî hatiye guhestin (uyarlanmiştir). Divê ev nivîs hemû bê xwandin ji bo ku baş têgihîştina nivîsên berî 11 salan di Rizgarî de hatibûn nivîsandin, ku çawa tespîtên Rizgarî li hedef ketine. Ev nivîs gelekî girîng e. Ji wê rojê heta îro, gotinên li ser Newrozê pir nehatin guhertin. Ev nivîs behsa îro jî dike.*

Geçmişe kısa bir bakış ve somut görevler üzerine(★)

Li ser erkên berçavî û lînêrîneke kurt li ser rojên bihurî(★)

□ Daha önce altına defalarca çizdiğimiz üzere, geleceğini haber vererek gelen 12 Eylül darbesi ile, siyasal düzeyde biçimlenen karşı-devrim, bir kez daha devrimci hareketi örgütsüz yakaladı. Kuşku yok ki, Türkiye'de bir dizi örgütten sözedilebilir. Ama, sözünü ettiğimiz nesnel olarak kitlelerin de, proletaryanın da örgütsüz oluşudur.

Beklenildiği üzere, oportünistler alanları terktiler. Binlerce yılın mirasına sahip olan ve hayatın her alanında örgütlü bulunan burjuvaziye karşı, feodal yiğitliği öne çıkaran, kabadayılık ile devrimciliği birbirine karıştırarak, yaratılmış değerleri, biriken öfkeleri ve kazanılmış hakları sorumsuzca kullanan gruplar ise, imha edildiler. Yükselen bilinç ve örgütlenme düzeyi kırıldı. kitlelerin bağrında yeşeren umut körletildi, bıçkılandı...

Kabul edelim ki, darbeci generaller cesaretle saldırıya geçtiler. Ama, ne proletaryadan ve ne de proleter olmayan diğer emekçilerden -savunma düzeyinde olsun- dişe dokunur bir tepki görmediler. Bundan ötürü de, darbeciler, ortada duran siyasal güçlere, bütün hınçlarını kusarak yüklediler. Çünkü, proletaryayı devrimci kılan onun bir sınıf olarak varolması değildir. Proletaryayı devrimci kılan, onun bilinç ve örgütlenme düzeyidir. Proletarya,

□ *Wekî ku me gelek caran berê jî, bi tipên mazin dubarekiribû ku dij-şores (ku hatina xwe ya 12 Îlonê eşkere kiribû), xwe kişand warekî polîtîk. Carekî din jî tevgera şoresger bêrêxistin (örgüt) qefalt. . Bêguman mirov dikare behsa gelekî rêxistinane bike. Gotina me li ser piraniya xelk û proletaryayê, ye ku bê rêxistin e.*

Wekî ku mirov dipa, oportonist meydana terkîrin. Hin girûbên bêxem, lûmpeniya xalotî bi şoresgerî ve tevlîhev dikirin; mîrxasiya feodalî berepêş dixistin li dijî burjuvazî, ku xwedî ceribandî û mîrasên hezar salan bûn û li jiyandî bi hêz bûn. Nirx (qiymet) û qezencên ku pêkhatibûn û hêrsên civiyayî bêraman ji bo mafên xwe bi kar danîn; hatin îmhaya kirin. Bilindbûna zanetî û rêzanî hat şikandin. Hêviya dilê gel hat vemirandin û bi kêr kirin...

Divê em bipejîrînin (qebûl bikin) ku generalên cûntayê bi cesaretê erîş birin ser. Lêbelê tu dijîtiyekî karkerî yanjî gelêrî -bi parastinê be jî- bikeve ber diranê wan rast nehatin. Ji ber vê yekê cûntaperest bi hemû hêzên xwe, xwe berdan ser hêzên siyasîyên li meydana bûn, bi hêrsî û hovîtî vereyşyan ser wan... Rewşên ku proletaryaya dikîşîne derenca Çîneyetî ya Şoresger ne hebûna wî ye, hebûna zanebûn û birêxistinbûna wî ye, ku wî dike çînekî şoresger. Proletarya dikare li gora zanetî û birêxistinbûna xwe li dijî

burjuvaziden gelen ve gelebilecek olan saldırılara karşı, bilinçli ve örgütlenme düzeyinin çapı kadar karşı durabilir, bu saldırıları geri püskürtebilir. ve nihayet burjuvaziyi alaşağı edip, egemen sınıf olarak örgütlenme düzeyine sıçrayabilir. Bu bağlamda Türkiye'de işçi sınıfının kölece bir kabullenme ve boyun eğme içine girdiğini vurgulayalım. En azından son 20 yıldır kazanılan tüm mevzilerden geri püskürtüldü. Örgütsel yapıları paramparça edildi. Militarist-Bürokratik zincirlerle hareket edemez hale getirildi. Bunları darbeden bu yana, her gün, her saat izledik izliyoruz. Burada belirtmek istediğimiz, uvriyerizm denilen işçi dalkavukluğu ile, marksızmin hiç bir alakası olmadığıdır. Ve kendilerine "sosyalist" yaftası yapıştıran partilerin, vurguncu sendika ağalarının, küçük-burjuva devrimcilerinin, bir ucu ihanete batan düşünsel ve eylemsel faaliyetleridir.

Buraya kadar çizilen tablo elbetteki, iç açıcı değil. Tam tersine karamsar ve umutsuz. Ama, biz karamsar değiliz. Tersine, tepeden tırnağa umut ve öfke ile doluyuz. Ne var ki, temel sorunlarımızı maddi temellerine oturtmak için saptanan tezlerimizin, hayatın maddi gerçekleri ile ne derece uyum içinde olduklarını bir kez daha denemek için, durumu ve sonuçları yalansız-dolansız, açık yüreklilikle ve cesaretle tesbit etmek gerekli. Yalaladığımız ana halkaya daha sıkıca sarılabilmek için, temel tezlerimizi sürdürülen çalışmalara daha bir inançla, daha bir kararlılıkla sarılabilmek için bu tablonun -bir dizi ekşiği ile beraber- çizilmesi gerekli idi.

Hareket genel olarak çözüldü, kadrolar telef edildi, alanlar kuşatıldı ve alabildiğince daraltıldı...Ne var ki, darbeciler pek çok amaçlarını gerçekleştiremediler...Bu nedenle de feci bir kıvranma içindedirler. Darbecilerin siyasi saptamaları içinde bulunan ve fakat gerçekleştiremedikleri en önemli olgulardan biri, Kürdistan'dan yükselen proleter devrimci ideolojik yoğunlaşmanın örgütsel ve siyasal yapısının imha edilmesi idi. Darbeciler, bu ol-

êrişên bûrjûwazî raweste û êrişên wî paş de bişîne. Bûrjûwazî bixe bin ling û bibe çînekî serdest. Bi vê lênerîne em dikarin bibêjin ku li Tirkîyê proletaryaya koledariyê pejirandiye û ustuyê xwe xwar kirîye. Ji mewziyên xwe yên ku ji 20 salan vir de qezenc kiribû, hate paş vê avêtin. Hêzên wî hat parçe parçe kirin. Bi zincirên mîlîtarîst-burokratiyê wî hate girêdan ku êdî nikare xwe tev bide. Ji hatina cunta şûn de heta îro me bi çavên xwe dît û em hê jî dibînin. Em li vê derê dixwazin bidin ber çavên ku tu elaqe Marksîzm bi ûvriyerîzmê (pesn û binçengî) jî karkeran re tuneye. Em dixwazin fealiyetên partiyên navê xwe "sosyalist" datînin, axayên sendîkat yên mafperest, şoreşgerên burjuvaziyên biçûk, ku bi çalakî û ramaniya xwe jî aliyek ve digîhîjin nokeriye (ixanet) û kirînen wan dahênin ber çav.

Ev tabloya, ku heta vê derê derket, rûçîkê mirov nakenîne. Bîlekis, tarî û bê hêvî ye. Lê em ne bêhêvî ne. Û bi ser de jî, em jî serî heta binî bi kîn û hêvî dagirtî ne. Lê divê, jî bo ku, em bikaribin pirsên xwe yên girîng bi cîh bidin, rûniştandin û têzên xwe bi jiyan rastî re bidin ber hev, ka gelo heta kîjan derencê hevdu qebûl dikin, carekî din bicerbînin; dawî û rewş bê derew, bi dilsoz û bi mêrxasî tesbît bikin. Ev tablo -bi gelekî dijwarî û kêmasiyên xwe jî- pêwîst bû bihataya nivîsandin, jî ber ku em bikaribin hê bi biryar û bawerî xwedî li têzên xwe û xebatên ku têne ajotin derkevin û xwe bi mesela babeta navendî (merkez) re êdî hişktir bize-liqînin.

Hêz û hereket bi seranserî belavbû, qadîr telef bûn, herêma hatin girtin û der û dor hatin teng kirin...Belê cûnta jî gelek jî armancên xwe nikaribûn pêk bîne. Ji vê yekê jî, di nav êşekê giran de ne. Bernameya siyasetî ya herî girîng ku cûnta dixwast pêk bîne, yanê îhma kirina dengê proleter-şoreşgeran bi rêxistinî bî siyasetî di nav bilindbûna îdeolojîkî li Kurdistan, nikaribû bîne cîh. Generalên cûnta zerar gihandin vêya û wê brîndar kirin, lê dîsa jî bi serneke-

guyu ağır biçimde yaralamakla beraber, siyasal ve örgütsel yapıya giremediler...

Biliyorsunuz, ideolojik inşanın siyasal inşa ile bütünleşmeye doğru hızla evrimleştiği dar bir geçitte, içimizden yara aldık, bölündük. En hassas, en hayati sorunlarımız ve ilişkilerimiz derneklerle kadar indirgendi. Deşifre edildi. En ciddi görevlerimiz yozlaştırılarak, tartışmalarında birer süs eşyası haline getirildi. Böylesine acılı ve çetin bir evrede yapılabilecek doğru şeyler yapıldı ve geri adım atılarak, mevcut yapı reorganize edildi. Bu durum -toz duman içinde- en çok bağırmanın en güçlü sayıldığı bir evrede, elbette yeterli ve gerekli boyutlarda yerli yerine oturmadı. Propaganda ve ajitasyon faaliyetleri yanında, örgütsel faaliyetler daraldı... yer yer çevremizdeki şamata içinde asıl ve temel görevleri unutan ya da ihmal eden arkadaşlar, yeni yeni problemler çıkardılar. Amaçsız, sistemsiz silahlanma eğilimi yer yer öne çıktı. Menkezi yapı yer yer tahribatlara uğratıldı. İstihbarat ve dağıtım mekanizmaları yer yer işlemez hale getirildi. Zor ve çetin günlerin enine boyuna yapılan hesapları ile planlanan uzun vadeli perspektifler, yer yer kısa vadeli hesaplarla çatışır duruma geldi. Ama, tüm bunlara rağmen, hareket, bir yanı uçurum olan dar bir geçitten geçmeyi, yoldaşça güven ilişkileri içinde geçmeyi başardı. İşte bu evrede 12 Eylül darbesi geldi. Bu durum, saptadığımız programın uygulanmasını engelleyici değildi elbette. Ama, programın tamamına uygulanmasına karşı da ağır darbeler indirdi... Darbenin yarattığı dağınıklığa, paniğe rağmen, temel çalışmalar aksamadan sürdürülebildi. Çünkü, bu çetin fakat şamatasız, mütevazı çalışmalardır ki, içlerinde bütün bir geleceğin çekirdeklerini bünyelerindedirler. Bunlar aynı zamanda gerekli ve zorunlu çalışmalardır da. Kuşku yok ki, her şey toz pembe değil. Tam tersine bir çok gedik açıldı, dökülenler, bocalyanlar, çarpık fikirleri yaygınlaştıranlar, umudunu ve öfkesini kırıp kırıp teslimiyete düşenler de var... Ne var ki, belirleyici olan bunlar değil. Belirleyici

tin ku bikevin nav avayiya siyasi û rêxistinî...

Hûn dizanin, dema ku em ji avabûna îdeolojîkî derbasê avakirina siyasî dibûn, me di cîyekî gelekî teng û nazîk de ji nav xwe birîn girt û em parçebûn. Pîrs û problemên me yê nê nasîk (xesas) û jîndarî wisa hatin xistin ku ta li komelan eşkere bûbûn, hatibûn deşîfîrekirin. Erkên me yê girîng wîlo gemarkirin ku di axaftinan de ketin dewla zengil û mengilan. Di demekî wisa bi êş û dijwar de çî ji dest bê, hatin kirin; gav bi paş ve hat avêtin û çî hebû ji nû ve hat reorganîzekirin. Ev ne li gora dil û xwastinê bû. Ji ber ku qêrîn dikir, ew bi hêz dihat hesabandin di wê demê de. Li ba kar û barên propaganda û ajîtasyon kar û barên rêxistinî jî tengbûbûn... Hin heval di nav şemate û hayehûyê de erkên bîngêhî û girîng jî bîr ve kirin û problemên nû derxistin. Meyla çekdarî ya bêarmanc û bê-sîstem çî bi çî derket pêş. Çî bi çî tevgera navendî hate tehrîb kirin. Çî bi çî mekanîzma agahdarî û belavkirin ketê rewşekî ku bê fonksiyon ma. Hin perspektîfên ji bo wextên pêş ku di rojên zor û dijwar de bi pîvandina der û dor hatibûn plankirin, çî bi çî bi va'deyên demên kurt hatin hember hev, ketin rewşa li hev nekirinê. Lêbelê li ber van hemû tiştan, tevger, dîsa jî vî tengasiyê ku alîyek wî war û zinar bûn, bi pêkanîna baweriyên hogirî, bi rûyekî pakij derbazbû. Di vê naveberê de cûntaya 12 Îlonê hat ser. Helbet ku ev ne kevîrek bû ku programê me bê fonksiyon bihêle. Lê ji bo pêkanîna programê tam û seranser derbên giran bûn. Li dijî belavbûn û panîk xebatên bîngêhî dîsa jî bê birîn berdewam kirin. Ev xebatên çêtîn, lê metewazî û bê şemate ne, ku di nav xwe de dendi-kên pêşeroj mezindikin.

Ev xebatên hewce û pêwîst in jî. Bêguman her tişt ne wisa pak e. Bîlekis gelekî neqeb vebûn; yê ku rizîyan, hilweşîyan û fikrên çewtemewt zêde kirin, yê ku hêvî û emirînên xwe gav bi gav qut kirin û ketin teslîmîyetê jî hene... Lêbelê, yê herî bîngêhîn, ne ev tişt in.. Yê herî girîng ew e ku hogir û hevalên bi namûs, fedekar

olan, en çetin, en acımasız şartlarda dahi, yapının temel direklerini kışkırtıcı bir inatla koruyan yoldaşların namuslu, fedakar ve yiğit direnmeleridir...

Şimdi durum oldukça hassas. Sorunlar daha da açık ve çıplak hale geldi. Ama, akıllar başlara devşirildi mi? Katliamlarla, işkencelerle, zindanlarla ve zorla alınmakta olan özeleştirici düzeyinden, itiraflardan gerekli dersler alınabildi mi? Yoksa aynı tas, aynı hamam; herkes ayrı bir kurnanın başında sırtını keselemeye devam mı ediyor?

Diğer bir ifade ile -genelde- karşı-devrim, devrimci görevlerimizin ne kadarını başardığımızı, ne kadarını başaramadığımızı ortaya koymuşken, bir ülkenin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini önüne koymuş olan, ya da koyduğunu iddia eden siyasal güçlerin durumu nedir? Bunları kısaca gözden geçirmek gerekli...

[Devamı gelecek sayımızda]

(★) Temmuz 81 tarihini taşıyan, ülkeye gönderilmiş siyasal bir raporun uyarlanmıştı.

û mērxas in ku di şertên herî zor û çêtîn de stûnên bingehî yê huna-
nakê bi inyadekê gelekî xurt hembêz kirin û têkoşandin...

Weca rewş zor nasik e. Problem hê jî vekirî li ber çavan in. Ka gelo dibê hiş hatibe seran? Ka dibê gelo ders hate girtin, ji mukurhatin (itîraf) û rexne li xwe kirina ku bi dara zorê di zindanan de dihat girtin? Yanjî nebe ku tas û kîsikê mizdide?

Bi îfedeyekê din -seranser- dij- şoreş daniye holê, ka me jî erkên xwe bi çiqasî anî cih û bi çiqasî neanî cih û rewşa tevgerên siyasî çî ye? Rewşa wan çî ye? Ew yê ku danîbûn ber xwe bi wî dixapandin ku wê têkoşîna neteweyî û civakiya welatekî bidana? Divê bi kurtayî ewana jî ber çavan derbazbin....

Dumahîk di hejîmara me ya ku bê de ye

* Ji raporekî siyasî ku di sala 1981'an de ji welat re hatibû şiyandin û jê bi kurtî hatiye guhestin.

Türkiye'de RIZGARÎ ve KOMAL'ın yerinin saptanması üzerine *

li ser tespîtkirina rola RIZGARÎ û KOMAL li Tirkiyê

(...)

Arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi altmışlı yıllar, Kürdistan ve Türkiye genelinde, bilinçlenmenin hızlı bir şekilde başladığı ve kabardığı yıllardır. Dersim ulusal direnmesinden sonra, 1959'daki 49'lar olayını ayrı tutarsak; Kuzey Kürdistan'ı büyük bir suskunluk içinde görürüz. 1960 sonrası ise, IKDP öncülüğünde yürütülen silahlı direnme ve Türkiye'de gelişen sol hareket, Kürdistan aydın ve gençliğini etkilemiş, ulusal ve sosyalist bilinçle bu dönemde yüzyüze gelinilmiştir. Bu, yıllarca sömürgeci vahşet ve asimilasyon altında yaşayan Kürdistan halkının kimliğine yeniden kavuşma olayıdır.

1960 sohrasının somut siyasi olaylarına baktığımızda, bilinç düzeyine bağlı olarak ideolojik saflaşmaların başladığını, sol düşünceli kadroların Türkiye İşçi Partisi (TİP), sağ düşünceli kadroların ise, illegal Türkiye Kürdistan Demokrat partisi (TKDP)'nde örgütlendiğini görürüz. Kadrolar bilinçsiz, ilkel ve örgütlenme geleneğinden yoksundur. Saflaşma, kesin görünmesine rağmen,

(....)

Gelî Hevalno;

Weka ku hûn jî zanin salên şêstî (1960) li seranserî Kurdistan û Tirkiyê salên ji nişka ve firebûna zanetî û xwe gihîştandinê ne. Ger em bûyera sala 1959 an cuda bigrin, piştî berxwedana netewî ya Dersimê; emê Kurdistanê Bakûr di nava bêdengiyekî de bibînin. Ji 1960 îşun ve jî êdî wextê xilasbûn ji bêdengiyê ye. Têkoşîna Kurdistanê Başûr ya şerê çekdariyê di bin serokatîya PDK-I û pêşveçûna tevgera çep li Tirkiyê tesîrê li ciwan û rewşenbîrên Kurdistanê kiriye û di wê demê de bi zanebûna netewî û sosyalîst hatine hember hev. Ev ji bo gelê Kurdistanê ku bi salan di bindestiya qoloniyalîzm û asimilasyonê de maye, bûye seba naskirina xwe bi xwe ji nû ve.

Ger em li bûyerên siyasî yên piştî 1960 î binêrin, emê bibînin ku li gor girêdana zanebûnê xwe ji hev qetiyane îdolojîk di wê demê de bi vî şiklê bûn; qadîrên bi baweriyên "çep" di nav Partiya Karke- rî Tirkiyê (TİP) û qadîrên bawerî rast di nav Partî Demokratî Kur-

yüzeyseldir. Özellikle “Doğulu Sosyalistler” olarak adlandırılan TIP içindeki Kürt aydınları, sosyal-şoven solun ideolojik tahrifatı altındadır. Esasında kendi aralarında da ideolojik birlik yoktur. Kürdistanlı olma, daha basit deyimi ile akrabalık, hemşerilik ilişkisi, grubun oluşmasında önemli etkindir. Ancak şu var ki, ağız laf yapan, Kürdistan toplumunda etkinliği olan doktor, avukat gibi mesleklerden oluşan kişiler, “Doğulu sosyalistler” grubunun da etkin kişileridir. İşte bugün, Kürdistan’da sağ oportünizm kaynaklık eden kadroların ve düşüncelerin kaynağını sözünü ettiğimiz “Doğulu sosyalistler” ekolünün önde gelenleri oluşturmaktadır.

TKDP ise, çoğunluğu melalardan oluşan kadrolara sahipti. Daha çok köylerde örgütlenmişti. Doğulu sosyalistlere göre daha çok halk tabanına sahipti. Anti-komünist özelliğinden ötürü Kürt soluna saldırmakta, onları “Kürtlük davasını satmakla” suçlamaktaydı. Buna rağmen belirli konularda ittifaklar yapıldığı da oluyordu. Örneğin *Doğu Mitingleri*, 1970’te kurulmaya çalışılan *Doğu Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş.* gibi...

Solcu Kürdistan gençliği ise, solcu Türk gençliği ile birlikte Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)’de örgütlenmişti. Fikir Kulüpleri Federasyonu ise, TIP’in kurduğu bir gençlik örgütüyüdü. Sosyalist düşüncenin yayılmasına paralel olarak, FKF’nin de etkinliği her gün artıyordu. Öyle ki, birkaç yıl içinde, üniversite gençliğinin hemen hemen tümünü içinde toplayan AP paralelindeki Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ile CHP paralelindeki Türkiye Milli Talebe Federasyonu’nu (TMTF) geri plana itmişti. Sonradan Rızgari’nin kuruluşuna katılan bazı arkadaşlar, FKF’nin kuruluşunda ve genel başkanlık dahil, yönetiminde önemli ve etkin görevler almışlardı..

Türk solunun ayrışmaya başlaması, hele 50 yıl sonra TKP içindeki kördögüşünün şiddetli bir şekilde hortlatılması, bölünmeler neden olmuştu. Bu dönem MDD (Milli Demokratik Devrim)

distana Tirkîyê (PDKT) cî girtibûn. Qadir nezan û ji karên hunakî dûr bûn. Li gor ku safbûn tûj jî xuya dikir, ne wisa bû, ev şeklî bû. Ji ronakbirên Kurd yên di nav Tîp’ê re “Sosyalistên Rojhilatî” (doğulu sosyalistler) dihat gotin, bi taybetî di bin tahrîbata ideolojiya “çep” yê sosyal-şoven de bûn. Ya rastî di nava xwe de jî negihîştîbûn yekîtiyekê idolojîk. Di çêbûna girûbê de Kurdistanî bûyîn yan jî hemşarî buyîn bes bû, ev tesîra herî girîng bû. Lê ev jî heye ku di nava “Ekola Sosyalistên Rojhilatî” de piranî mirovên devgir û navgir wek tîxtor, berwedâr (Avukat), ku di civakiya Kurdistan de jî giraniyan wan heye, cîyekî mezin digirtin. Ev qadîrên pêş yên ku serokatîya “Ekola sosyalistên Rojhilatî” dikirin, îro hê ew in ku jî bîngeha fikrên oportünîzma rast re jî bûne kanî.

Qadîrên PDKT jî piranî ji melan in. Li gundan bi hêz in. Li gel “Sosyalistên Rojhilatî” bîngeha wê piranî xelk bûn. Ji ber ku li dijî komünîstan bû hêrişê çepê Kurd dikir û wana bi “fîrotina mese-la Kurdayatî” îtham dikir. Belê dîsa jî cî bi cî him hevkarî çêdibûn. Meselen wek Mitingên Rojhilat û “Çapxana û Rojnamaveniya Rojhilat ya Şirketa Anonîm” ku di 1970 ê de pêşkarên danîna wî hatibû plankirin..

Lawên çepên Kurdistan jî bi lawên Tirkên çep, re di nava Federasyona jkomikên Fikrî (FKF) de cî girtibûn. FKF lawan bû û ji aliyê TIP ê hatibû damezirandin. Ramanên sosyalîzmê bilind û li gel vî giraniya FKF ê roj zê de dibû. Wisa zê de bûbû ku, di nav çend salan de jî MTTB (Yekîtiyê Xwendevanan Mîliyê Tirk) di meyla AP ê de bû kêm û nekem lawên zanîngêhê (Unîversîte) di nava xwe de civandibû, jî TMTF (Federasyona Xwendevanan Mîliyê Tirkîyê) di meyla CHP ê de bû, pêş de çûbû û wan avêtibû paş. Hin hevalên ku pişt re di avabûna Rîzgari de cî girtin, di sazkirina FKF û di xebatên wî yên girîng, heta di serokatîya giştî de jî wezîfên muhîm girtibûn..

Çepê Tirk di nav xwe de dest bi veqetînê kiribû, 50 salî vî aliyê di nav TKP (Partî Komunîsta Tirkîyê) ê de hê nû dest bi eşkere ki-

hareketi ile TİP içindeki SD (Sosyalist Devrim) taraflarının hesaplaşması dönemidir. Türk solu içindeki saflaşma gençlik hareketini de etkilemiş, FKF sonunda MDD taraflarının eline geçmişti. MDD'li olarak FKF'yi ele geçiren ekip, FKF'nin adını DEV-GENÇ'e dönüştürmüş ve TİP yandaşlarını örgütten ihraç etmişlerdi. İhraç edilen TİP yanlısı gençler alternatif gençlik örgütü olarak Sosyalist Gençlik Örgütü'nü kurmuşlardı.

Türk Ordusu'na devrimci bir misyon veren MDD görüşü, Kürt aydınları ve gençliğinden yüz bulmamıştı. "Doğulu sosyalistler" grubu TİP içinde kalmış, Kürt gençliği ise bağımsız örgütlenme arayışı içine girmişti. İşte Kürt gençliğinin ilk bağımsız yarı-legal örgütlenmesi olan DDKO'lar (*Devrimci Doğu Kültür Ocakları*) bu ortamda kurulmuşlardı. Kuruculuğunun ilk girişimini ve öncülüğünü sonradan Rızgari'ye vücut veren kadrolar, yani bizim arkadaşlarımız yapmışlardı. Bundan önce, *Doğu Kültür Dernekleri Federasyonu* örgütlenmesine çalışılmış, ama, başarısızdır. Sonradan DDKO'lar metropol'de Kürdistan gençliği tarafından yarı-legal biçimde kurulmuştur. Kürdistan'da ise, köylü, esnaf v.b. unsurların katıldıkları kuruluşlardır. Bu örgütün merkezi yapısı yoktu. Amaç, kapatılma tehlikesine karşı önlemdi. Ancak belli yetkin unsurlarca geriden ve illegal olarak belli kurul ve kurallara bağlı olarak yönlendirilmiştir. Merkezi yapı böyle oluşturulmuş, bu nedenle yarı-legal görünümde kalmıştır. Bir yerdeki örgütün kapatılması, diğerlerinin çalışmasına engel olmasın istenmiştir. Federasyon tipindeki kuruluşlar ise, kapatıldıkları zaman tümü ile ortadan kalkmaktaydılar. Bir de çalışmasının konusu Kürt sorunu olduğundan, örgüt özellikle yarı-legal kalmıştır. Örgüt, tek tek bağımsız kuruluşlar olarak yürütülmüş, ortak ilke ve eğitime bağlı tutulmuşlardır.

DDKO'lar, bu gün ne kadar küllenmek istenirse istensin, Kürdistan devriminde önemli bir dönemeçtir. Kısa süren yaşamına,

rina şerê ker û koran hatibû kirin û evna bûbûn sedema veqetandinan. Ev dem dema hesab par ve kirina MDD (Şoreşa Demokratik-Milî) û mirovên di nav TIP ê de ne, ewên terefa şoreşa sosyalîst (SD) in. Zelalbûna nav çepê tirktesîra li tevgera lawan jî kiribû û dawiyê de FKF ketibû destên miroven MDD. Mirovên MDD ku FKF xistibûn destên xwe navê FKF guhertin kirin DEV-GENÇ, û mirovên TIP ê ji rêzanê îxraç kirin. Ew sempatîzanên TIP, ku hatibûn avêtin rêzanekê alternatif bi navê Komela Lawanên Sosyalîst avakirin.

*Dîtinên MDD ku ji Ordiya Tirk re miyonekê "şoreşger" diyarî dikir, jî ronakbîr û xortên Kurd tu rû û rûmetî nedîtibû. Grûba "sosyalîstên rojhilat" di nav TIP ê de mabû lê lawaniyê Kurd li riya avakirinekê serbixwe ji xwe re digeriya. Komikên lawaniyê Kurd DDKO yan (*Devrimci Doğu Kültür Ocakları*) ku nîv-legal bûn, cara ewil di vê rewşê de hatibûn damezirandin. Serokatîya vê damezirandinê ew hevalan pêk anîbûn, ew qadîrên ku pişt re wucûd dane Rızgariyê, ango hevalên me vî karê anîbûn cî. Berê jî li ser sazkirina Federasyona Komelên Çandî ya Rojhilat (Doğu Kültür Dernekleri Federasyonu) hatibû xebitîn lê neçûbû ser. Paş ve DDKO yan jî aliyên lawê Kürdistan nîv-legal hatibûn avakirin. Evên han ew sazûman in ku li Kürdistanê esnaf û gundî ûwd... tê de bûn. Navendiya vê hunakê tunebû. Ev li dijî qedexe kirinan tedbîrek bû. Ancax, jî aliyê hin şexsên zane ji pa re ve û illegal hatibû xebitandinê. Navendî wilo pêk hatibû, û ji ber vê yekê jî nîv-legal xuyakirina. Bi vî daxwaz ew bû ku yek ji wan li ciyekî be dagirtin yê din bikaribin xebatên xwe bidomînin. Sazûmanên federasyonî gava bihatana dagirtin hemû bi carekê ve ji holê radibûn. Hê muhîmtir jî bi taybetî sazûman nîv-legal mabû, ji ber ku berna-me û xebatên wê li ser mesela Kurd bûn. Sazûman yeko yeko serbixwe hatibû bi rê ve birin, lê bi bend û berna-me xwe giş yekbûn. DDKO yan îro her çiqas vemirandina wan xwastin bira be, lê dîsa jî ew di şoreşa Kürdistanê de ji bo pêş ve ketinê gavên gelek gi-*

bir-birbuçuk yıllık yaşamına rağmen, kitleleri önemli ölçüde etkilemiş, Kürdistan'da kitlelerin bilinçlenmesinde önemli katkıları olmuştur. Kısa bir sürede, Kürdistan'ın önemli merkezlerinde DDKO'lar kurulmaya başlanmıştır. DDKO'ların kurulmasıyla TİP'in Kürdistan'daki etkinliği kaybolmaya başlamış, bir parti olmamasına rağmen, sosyalist-yurtsever ve demokratları bünyesinde toplamıştır. Kısa zamanda geniş bir kitle örgütü haline dönüşmüştür.

Sömürgeci devletin, DDKO'lara tahammül etmesi düşünülemezdi. Nitekim kısa sürede komplolar ve engellemelerle karşılaşıldı. Ardından, kurucu ve yöneticileri ile birlikte bir çok insan tutuklanarak cezaevlerine konuldu ve yargılananlara 16'şar yıla varan ağır cezalar verildi..

Solun tavrı ise, daha değişiktir. TİP, DDKO'ların gelişmesinden endişeye kapılmış ve yeni kuruluşları engellemeye çalışmıştı. Engelleme görevi ise, "Doğulu Sosyalistlerin" öndegelenlerine verilmişti. DDKO'ların kuruluşu ve gelişmeleri engellenemeyince, "Doğulu Sosyalistler" in öndegelenleri, DDKO'lara öncülük edenlere düşman oldular. Kürdistan'da sol kesim arasındaki saflaşmaların başlangıcı bu noktadadır. Öyle ki, bunlar, TİP'in 1970'deki kongresinde, DDKO yanlısı delegelerce sunulan, siyasal literatüre HALKLAR TASARISI diye geçen karar tasarısını engellemeye çalışmışlardı. Ama, engelleyemediler.(....)

1970'de "sol" bir illegal parti olarak hayata geçen KDP-T (Dr. Şivan'ın lideri olduğu parti) ise, DDKO'ları, kadro devşirecek önemli bir alan olarak görmüştü.(....) Nitekim, DDKO içindeki çalışmalar sonucu epeyce kadro (!) da devşirmişti.(....)

DDKO'lar 12 Mart'ta Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkeme-

rîng in. Li gel jiyana wê ya kin, sal, sal û nîv, giraniya wê li Kurdistan li ser pirane bûye û ji bo zanebûna gelên li Kurdistan pêkirinên wê yên bi rûmet çêbûne. Di demekê kurt de li navendên muhîm yên Kurdistan des bi avakirina DDKO yan hatiye kirin. Bi çî girtina DDKO yan giraniya TIP ê li Kurdistan heliyaye. DDKO ne partî jî bû, lê dîsa jî, sosyalîstan, demoqratan û welatperweran di bin baskên xwe da civandibû. Di wextekî kinik de bûbû hêzekî giştî û mezin.

Mirov ne di wê xiyalê de bû, ku dewlete qolonyalîst tehemulê DDKO bike. Ê welew di demekî kin de qomplô û qilopanî destpêkiribûn. Pişt re endamên sazkirinê û qomîta karger bi gelek kesan hatin girtin û ketin girtîgehan. Ê gelek ji wan cezayên giran ku ta digihîştin 16 salan girtin.

Tewrê çep ji xwe hê bi awayek din bû. TIP bi pêşveçûna DDKO yan ketibû endîşê û ji bo sekinandina avakirinên nû çî ji destê wê bihata dikir. Wezîfa sekinandina hêzên nû ji serokên "Sosyalîstên Rojhilatî" yan re hatibû wacibkirin. Serkirdeyên "sosyalîstên rojhilatî" dîtin ku qiweta wan têrê sekinandina vê karê nake, wî çaxe bûn dijminên wan kesên DDKO, yên peş. Zelalbûna di nav çep, li Kurdistan di vê nuqtê de ye. Wisa ku evan di qongra TIP ê, 1970 ê de pêşneyarek ku ji aliyê delegeyên DDKO hatibû dayîn û di literatûra siyasî de bi navê TASARIYÊ GELAN derbasdibe, red kirin û dixwastin bi ser nekeve. Lê nikaribûn.(....)

Di 1970 an de PDK-T (Partiya di bin serokatiya Dr. Şivan) wek partiyekê "çep" illegal bi xebata xwe despêkiribû û DDKO yan herêmen girîng yên qadir neqandinê didît.(....) Bi xebatên nav DDKO jê gelek qadirên jî eşevandibû.(....)

DDKO yan di 12 Adarê de li Diyarbakir ji aliyê Dadgeha Leşke-

si'nde yargılandılar. “Doğulu Sosyalistler”in öndegelenlerinin çoğu da, DDKO'larda yaptıkları konuşmalardan ötürü, DDKO içinde yargılandılar. 12 Mart döneminde cezaevlerindeki rezaletleri anlatmanın yeri burası değildir.(....) Ama, şurası bir gerçektir ki, teslimiyetlerin, ihanetlerin, oportünizmin, MİT'le pazarlıkların yanında, Kürdistan sorununu o günkü bilinç derecesine göre savunan bir avuç yiğit arkadaşımız vardı. Onlar hiç bir pazarlığı kabul etmediler. Sömürgeci devletin ceza tehditlerine, oportünistlerin “*Bunlar bizi imhaya götürüyor*” yaygalarına, her türlü tehdit, saldırı ve suçlamalarına aldırmaksızın, doğru bildikleri şekilde davrandılar. Kürdistan sorununu ve DDKO'ları savundular. Sömürgecilerin mahkemelerinde açık açık savunulan sorunlar gerekli olduğu biçimde yazıldı ve de yazılacak (....)

Sömürgeci mahkeme önünde Kürdistan sorununun savunulup savunulmaması, Kürt solu arasındaki çelişkileri daha da derinleştirmişti.

Bugünkü Kürdistan siyasal yelpazesinin şekillenmeye başladığı yılların başlangıcı, 1974 ve sonrasıdır. Kürt “sol”unun 1974 sonrasındaki yeniden oluşumunda, bir çok siyasal dalavereler vardır. Bunların detaylarına inmek de toplantının amacını aşar. Ama, şunu belirtmek isteriz ki, siyasal hareketimizin oluşmasında en ufak bir dalaverenin, kişisel çıkarın ve hazıra konmanın izi yoktur. Eğer bugün, sürece devam eden kadrolarımız, bunca saldırıya, bunca karalamaya rağmen saygınlıklarını koruyabılmışlerse, hiç bir girişimimizin temelinde ihanet, yarıyolda bırakma ve dalavere bulunmayışındandır.

Kadrolarımızın içinde bulunmadığı hiç bir hareket, ya da örgütlenme kalıcı olmamış ve gelişmemiştir. 1974 sonrası Kürdistan'da TİP, TSİP gibi örgütlenmelere Komal-Rızgari grubu dışındaki

riya Awêrte hatin mehkeme kirinê. Piraniyên serokên “Sosyalistên Rojhilatî” jî, ji ber axaftinên xwe yên nav DDKO yan di nav DDKO yan de hatin mehkeme kirin. Ciyê qalkirina rezaletên 12 Adarê ne ev der e.(....) Lê rastiyeke li vê derê ew e ku li cem sixurî, teslimiyetî, oportonûstî û bazirganiyên bi MIT ê re; hin hevayên me yên mêrxas jî, ku bi tiliyan dihatin jimartin, hebûn û problemên Kurdistanê li gora zanebûna xwe ya wê demê parastin. Evana hîç tu bazirganiyê qebûl ne kirin. Li dijî tirsfirandinên dewleta qolonyalist, li dijî qûlopiloyên oportonîstan ku diqeriyên û di gotin; “Evana me dibin îmhayê”, li dijî hêrîş û tehdidên her awayê ew çewa rast dîtin bi wî şiklî hereket kirin. Mesela Kurdistan û DDKO yan parastin. Problemên di dadgehên qolonyalistan êşkere hatin parastin, li gor ku hewcebûn hatin nivîsandin û wê hê jî bê nivîsandin.(....)

Parastin û ne parastina mesela Kurdistan li pêşiya dadgehên qolonyalistan, mixrikên çepê Kurd hê jî kûr kiribû.

Danîna bingeha kirinên siyasî ya îro li Kurdistan destpêka 1974 a û dawîya wî ye. Di sazûna “çep”ê Kurd piştî 1974 an gelek qilopani hene. Firehî qalkirina van ji armanca civinê dûr dixê. Lê em dixwazin hema bêjin ku di sazûna tevgera me de şopa qilopaniyek biçûk, mafê şexsî, yan jî hazirgepî tune ye. Ger qadirên me yên ku hê rêçê didomînin, li gel ewqas hêrîş û rêşkirinê rûmetiya xwe parastine, ev jî wî tê ku di tu xebatekî me de; îxanet, qilopani û nîve rê hîştin tune ye.

Hîç hunak yan jî hareketek ku qadirên me tê de tunebûye berdîwam nekiriye û pêş ve neçûye. Piştî 1974 a li Kurdistanê jî gruba Komal-Rizgarî ketibe, hemû rewşenbîrên Kurd wek berê di nav hêzên weka TİP, TSİP ê de cî girtin. Belê di bin rêça Rizgarî ya îdolojîk pelîşin, tu pêşveçûn şanî nedan. Ew kesên ku wezîfa wan

Kürt aydınları, eskisi gibi katıldılar. Ama, Rızgari'nin ideolojik-siyasal süreci altında ezildiler, herhangi bir gelişme gösteremediler. Tüm çabalara rağmen, icazetli "sol"u Kürdistan'a taşımakla görevli olanlar, varlık gösteremediler. Öyle ki, Özgürlük Yolu'nun ileri gelenleri, 12. sayılarında özeleştiri yapıp TIP'ten ayrıldılar. Bu konu çok ciddi değerlendirilmelidir.(....)

Bilindiği gibi, 1975'e gelinceye kadar, Kürdistan'ın ülke varlığı, ulus varlığı, tarihi, kültürü velhasıl herşeyi inkâr edilmekteydi. Öncelikle bu inkâra karşı mücadele ile işe başlamak düşünülüdü. Komal, bu düşüncenin ürünüdür. Türkiye'de ilk defa, Kürdistan tarihi, kültürü ve sosyo-ekonomik durumu ile ilgili yayın yapmak üzere bir yayınevi kuruluyordu. Komal'ın kuruluşu tarihi bir olaydı. Ve de biz, ne tür saldırılarla karşı karşıya kalacağımızı bile bile bu işe girişmiştik. Nitekim çok geçmeden, hem sömürgecilerin, hem de sosyal-şoven Türk "sol"u ile sağ oportünist Kürt "sol"unun saldırılarına maruz kaldık. Ama, Komal yıkılmadı. Her türlü saldırıya karşı direndi. Ve bugün, O, bütün dünyanın tanıdığı, saygı duyduğu, verilerinden yararlandığı, kürdistan devrimine ait yerleşmiş bir kurumdur. Ve bugün, O, sömürgecilerin adını duyduklarında irkildikleri, Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemeleri tutanaklarında yazılı olduğu gibi; her gruba ait bir çok militanın ilk bilincini aldığı bir okuldur.

Değerli Arkadaşlar;

Kürdistan tarihini, kültürel değerlerini, folklorunu ve sosyo-ekonomik durumunu araştırmak yetmiyordu. Kürdistan devriminin ideolojik ve siyasal temellerini oluşturmak da gerekiyordu. Onun için bir araca ihtiyaç vardı. Rızgari'nin doğuşu da böyle oldu. Hazırlanan bir DEKLARASYON taslağı üzerinde, Kürdistan devrimiyle ilgilenen 150'den fazla kişi ile tartışıldı, eleştirileri ve

kişandina "çep" ê îcazetî ber bi Kurdistan bû, kirin nekirin nikarî-bûn hebûna xwe şanîdin. Wisa ku serkirdeyên Riya Azadî di hejmaraya xwe ya 12 an de rexne li xwe girtin û ji TIP ê qetiyân. Dibê ew pîr cêdî bê mitale kirinê.(....)

Weka ku tê zanîn heta 1975 a hebûna dîrok û çand û netew û welat bi her tiştî ve dihat înkâr kirin. Berî her tiştî hat fikirandin ku bi têkoşîn li dijî vê înkare bê sekinadin. KOMAL fêkiyê ve fikirandini ye. Ev yekemîn cer bû ku li Tirkiyê weşîngehek dihat avakirin ku li ser rewşa dîrok, çand û sosyo-ekonomiya Kurdistan lêkolînê bike. Sazbûna Komal bûyereke dîrokî bû. û gava me bi vî karî destpêkir, em zanibûn emê li li dijî çî hêrişaya hember hevdu bibin, lê dîsa em ketinê. û hê wextêki kin ji derbas nebûbû, em marûzê hêrişaya qolonyalîstan, sosyal-şovenîstên çep yê Tirk û oportünîstên çep yê Kurd man. Lê Komal xwe paş neda. Li dijî hemû hêrişan têkoşîna xwe domand. û ew îro di şoreşaya Kurdistan de hêzekî ciyê xwe girtî ye, û dinya wî nasdike, rûmetiya wî dîke û ji weşanên wî feyde digre. û îro ew, gava navê wî ji aliyê qolonyalîstan tê sakirin xof dide nav wan, weka ku di ewraqêndadgehên Diyarbekrê de hatiye nivîsandin, ew xwendegehek e, ku pîraniya milîtanan zanebûna xwe ya ewilîn ji girtine.

Hevalên hêja!

Lêkolîn li ser rewşa dîrok û çand û folklor û sosya-ekonomiya Kurdistan tê nedikir. Avakirina bingeha şoreşaya Kurdistan ya îdeolojîk û siyasî jî pêwîst bû. Ji ber vî hewcebûna pêkanînek hebû. Sazûmaniya Rizgari jî wilo pêkhat. Li ser teslaxê DEKLARASYON-NEK ê bi 150 kesan zêdîtir hat axaftin, bi wan kesên ku serê xwe bi şoreşaya Kurdistan dêşandin. Rexne û pêşneyaran wan hate girtin. Di nav wan de hin kes hebûn ku Deklerasyonê hemû qebûl kiribûn û dîsa jî çûn siyasîstên din çêkirin.(...) Ger hun vîna di Rizgari hej-

önerileri alındı. Ki, bunların arasında, Deklarasyonu tümü ile kabullenip sonradan başka siyaset oluşturanlar dahi vardır.(....) Rızgarî'nin 1. sayısındaki "NEDEN YENİ BİR YAYIN" başlığı altındaki yazıyı okursanız, derginin çıkarılış ilkelerini 13 madde halinde görürsünüz. Bu maddeler, yukarıda sözü edilen Deklarasyondan alınmıştır. Ki, Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesinde 1980 sonrası yargılamalarda örgüt programı kabul edilerek arkadaşlarımız cezalandırılmışlardır.

Komal gibi Rızgarî de türünde ilkti. Türkiye'de ilk defa bu muhtevada bir dergi çıkıyordu. Sömürgecilerin tepkisi, beklediğimiz bir tepkiydi.

[Devamı gelecek sayıda]

(★) Bu yazı 7-8-9 Ağustos 1986 tarihindeki, Rızgarî Avrupa birimler toplantısında, Rızgarî Avrupa Sekreterinin açılış konuşmasından alınmıştır.

mara l î de nivîsandina bi navê "Çıma Weşaneke Nuh" bixvînin, hunê armancên derxistina Kovarê di 13 bendan de bibînin. Ev bendên han ji Deklerasyona ku navê wê li jorê derbas dibe hatine girtin. Û di dadgeha Awertê ya Diyarbekrê de piştî 1980 ê yan wek proxrama hunak hatiye qebulkirin û hevalên me bi vê sebebê hatine cezakirin.

Rızgarî ji weka Komal bi awayê xwe yek bû. Li Tirkiyê kovarekê wilo bi vê mixteweya cara ewil bû, derdiket. Hêrîşên qolonyalîstan ew hêrîş bûn ku em ji xwe li benda wan bûn.

Dumahîk di hejmara bê de

*Ev nivîs di civîna Liqên Rızgarî Li Ewropa di 7-8-9 Gelawêj 1986 an de ji axaftina destpêkê ya Sekretariya Ewropa hatiye girtin.

RIZGARÎ DAVALARINDA KARAR

□ İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinde görülmekte olan 84 sanıklı Rızgari davası 23 Şubat 1987 tarihinde sonuçlandı. Sanıklardan Sedat Güçektî ve Abdurahim Gümüştekin ömür boyu, 27 sanık 2 yıla 24 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar. Geri kalan sanıklar beraat ederken, 3 sanığın dosyaları tefrik edildi. İstanbul Rızgari davası 1982 yılından bu yana sürmekteydi.

Diğer yandan Diyarbakır Rızgari davası, Askeri Yargıtay tarafından usûlden bozuldu. Aynı davada örgüte üye olma suçundan 8 yıl ceza alan ve halen Malatya cezaevinde bulunan Rıza Sayın'ın cinayet suçundan almış olduğu hapis cezası da bozuldu.

Diyarbakır'da Rızgari hakkında açılan 3. davada ise, 5 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırılan Komal yayınevi dağıtım görevlisi Ahmet Kan'ın tutukluluk süresi göz önüne alınarak tahliyesine karar verilirken, Ferhat Sağnıç, Serin Esen Kotan, Mehmet Şirin Kaplan, Hasan Işık ve Tevfik Yıldırım adlı sanıklar beraat ettiler.

**“T.C.'NİN KÜRDİSTANA SALDIRISINI
PROTESTO EDİYORUM”**

İstanbul davasında tutuklu olarak yargılanan sanıklar siyasi sa-

BIRYAR DI DAWAN RIZGARÎ DE

□ *Dadgeha leşkerî ya gerandina avarte ya İstanbulê, li dawa Rizgarî, ku 84 kes te de ye, di 23.02.1987 an de nihêrt. Divê dayawê de Sedat Gunçektî û Abdurahîm Gumuştekin mûebet, 27 kes jî navbera 2 û 24 sal hikum xwarin. Kesên din hatin berat kirin û dosya 3 kesan jî hate tefrik kirin. Dawa Rizgarî li İstanbulê ji 1982 an bi vir de berdewam bû.*

Ji alî din Yargıtaya Leşkerî dawa Rizgarî ya bingehî li Diyarbekrî ji adet xera kir. Di wê dawa de ceza Rıza Sayın ji bo kuştinê jî hate xerab kirin. Rıza Sayın ji bo endametî di nav rêxistin de berî 8 sal cêza xwaribû û hê jî di girtigeha Meletya de ye.

Di dawa 3 an ya Rizgarî li Diyarbekrî jî, berpirsiyarê belavkirina weşanên Komal, Ahmet Kan, ku 5 sal 4 meh cêza xwaribû, ji ber mayina xwe ya di girtigehê de hate tehliye kirin; Ferhat Sağnıç, Serin Esen Kotan, Mehmet Şîrîn Kaplan, Hasan Işık û Tevfik Yıldırım jî hate berat kirin.

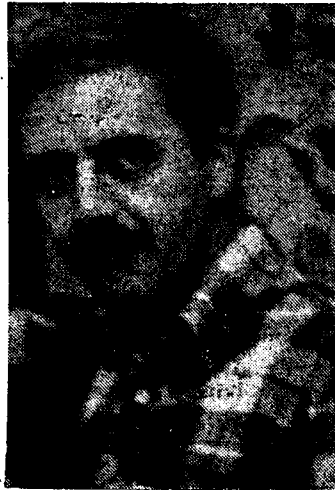
**“ÊRÎŞA T.C LI SER KURDISTANÊ
PROTESTO DIKIM”**

Girtiyên ji dawa Rizgarî li İstanbulê piştê parastina xwe ya siyayî, cezayên giran xwarin. Di dawa Rizgarî li Diyarbekrê jî Abdul-

yunma yaptılar ve ardından ağır cezalara çarptırıldılar.

Diyarbakır'da görülmekte olan Rızgari davasının da Abdullah Uzun sadece yaptığı siyasi savunmadan ötürü 1 yıl 4 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı.

A. Uzun daha önceki celselerde yapmış olduğu savunma sırasında; "...Savunma yapıyorum diye hakkımda dava açacaksınız ve ben, yine savunma yapacağım ve siz, yine ceza vereceksiniz..." diyen Abdullah Uzun, savunmasında şunları söyledi; "Askeri Yargıtay ve mahkeme bize karşı politik bir tavır içinde. Halbuki biz Kürdistan'da yaşayan aydınlar olarak buna karşı gelmekteyiz.

Abdullah UZUN

Siyasi savunmalarımızı bu yönde yapmaktayız.."

A. Uzun savunmasını şöyle bitirdi; "...savunmanın bu denli dışlandığı yargı kurumlarının önünde yargılanmak istemiyorum"

Diyarbakır'da geçtiğimiz gün yapılan son duruşmada ise, tutuklu olarak yargılanan Yakup Çiçek, Abdullah Uzun ve Şeyhmus Özgen hazır bulundular. Savcı sanıklar hakkında 20'şer yıl ağır hapis cezası istedi. Tutuklu sanıklar adına söz alan Abdullah Uzun; "T.C katliamı bahane ederek, Kürdistan'a saldırdı. Bu eylemi şiddetle protesto ediyorum" dedi.

Duruşma savcının istemi üzerine ileriki bir tarihe ertelendi.

lah Uzun, tenê ji ber parastina xwe ya siyasî 1 sal 4 meh cêza xwar.

Abdullah Uzun berî di dadgehê da wisa gotibû; "...Ji bo ku ez parastina xwe ya siyasî dikim, hun dê cêza bidin min, û ez dê car din parastina xwe ya siyasî bikim, hun dê cardin cêza bidin min..."

"...Dadgeha Leşkerî û Yargitay li hember me di tewrekî polîtîk de ye. Em kesên ronakbîr, ku li Kurdistanê dijîn, li hember vê radiwestin. Parastina xwe ya siyasî di vê îstîqametê de dikin..." Di gotina xwe ya paşî de jî Abdullah Uzun wisa got; "Di pêşiya qûrûmên Yargiyê, ku li wir heqê parastina siyasî tune de naxwazim derheqa min de biryar bê girtin"

Di dadgeha dawî ya ku, di van rojên paşî de li Diyarbêkrê çêbû, Yakup Çiçek, Abdullah Uzun û Şêxmûs Özgen ji amede bûn. Sawcî ji bo her yekî 20 sal cêza xwast.

Abdullah Uzun, bi navê girtiyan peyivî û got; "T.C, qetliama mana kir û êriş bir li ser Kurdistanê, vê biryarê protesto dikim" Dadgeh ji bo pêşerojê hat texîr kirin.

Sömürgeci T.C'nin sürgün politikasına ve Güney Kürdistan'a saldırısına karşı eylemler

□ T.C'nin son günlerde yoğunlaşan ve uygulamaya konmak üzere olan sürgün politikasına karşı Kürdistan'daki çeşitli siyasi hareketler protesto eylemlerine girişti. Bu çerçevede Rızgari'nin (Almanya) de katıldığı ortak bir bildiri yayımlandı.

Almanya'daki Türk Konsolos'lukları önünde yapılması gereken protesto eylemlerinden Münster'dekini Alman ilerici ve demokratlarının da katılımıyla Rızgari gerçekleştirdi. Arkadaşlarımız Berlin'de THY bürosunu işgal ettiler. Ayrıca Kürdistan Öğrenciler Komitesi'nin Dortmund'daki THY acentasını işgal eylemine katıldı.

Hollanda'nın başşehri Amsterdam'da bir grup arkadaşımız, THY bürosunu işgal ettiler. İşgal iki saat sürdü. Ayrıca yine Hollanda'nın Den Haag şehrinde ortak eylem sonucu, UNICEF'in binası işgal edildi ve 200 dolayında yurtseverin katılımıyla kitlesel bir yürüyüş düzenlendi.

Öte yandan Yunanistan'ın başşehri Atina'da ise, üzerinde "Türk ordusu Kürdistan'dan defol/Rızgari" yazan kara bir çelenk Türk elçiliğinin önüne bırakılmak istendi, fakat polis tarafından engellendi. Ardından içinde Rızgari'nin de bulunduğu bir grup Türkiyeli ve Kürdistanlı devrimci Elçilik önünde açlık grevine başladılar.

Rızgari'nin Avrupa Sekreterliği sürgünleri ve Türk ordusunun Güney Kürdistan'a yeniden saldırısını protesto eden bir bildiri ya-

Aksiyonên li dijî polîtîka îskanê ya T.C ya qolonyalîst û li dijî hêrişên ser Kurdistana Başûr

□ *Li dijî polîtîka îskanê ya T.C, ku di rojên dawî de zêde dibe; rêxistinên Kurdistanê aksiyonên protesto pêkanîn. Di vî çarçavî de belavokeke ku Rızgarî (Elmanya) jî tê de bû, hate weşandin.*

Hin aksiyonên protesto ku li pêş qonsolîyên Tirk li Elmanya bi-hata çêkirin; yek ji wan li Munsterê bi piştigiriya pêşverû û demoqratan Elman, Rızgarî anî cî. Hevalên me li Berlinê bûroya THY îşxal kirin. Li Dortmundê jî heval bi Qomîta Xwendekarên Kurdistan re bûroya THY îşxal kirin.

Grubek ji hevalê me, li peytaxtê Holanda, di Amsterdam de bi ser bûroya THY ve girtin. Ji bilî vê jî, li bajarê Den Haag bi şiklekî şîrîkî xaniya UNICEF jî hate îşxal kirin û mêşekî bi 200 kesên welatparêz pêk hat.

Li Atîna, peytaxtê Yunanîstanê jî, çelengekî reş ku li ser "Ordiya Tirk ji Kurdistanê def be/Rızgarî" hatibû nivîsandin ber sefereta Tirkiyê hate danîn. Belê polis asteng danî û ne hişt, ku çeleng li wir be. Piştê vê, grubek şoresşer ji Kurdistanê û ji Tirkiyê, ku Rızgarî jî di nav wan de bû, ber sefereta Tirkiyê dest bi greva birçîbûnê kirin.

Sekreteriya Rızgarî li Ewropa li dijî îskan û hêrişên Ordiya Tirk ser Kurdistana Başûr belavokeke derxist û protesto kir. Di belavo-

yınladı. Bildiride “aramızdaki çelişki kiminle ve hangi nedene dayalı olursa olsun; güçlerimizi sömürgeci saldırganlara yöneltmemiz gerektiği” bildirildi.

“İ. Beşikçi ve Recep Maraşlı’ya özgürlük” kampanyası devam ediyor

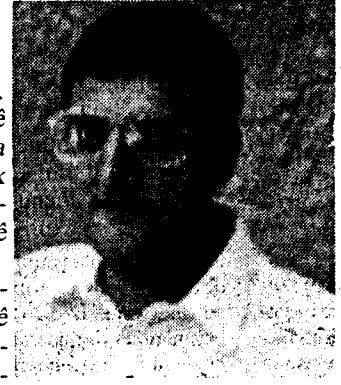
İSMAIL BEŞİKÇİ

□ Duisburg/ Komal, Osnabrück/ Kürdistan Kültür Merkezi (B.Almanya) tarafından başlatılan “İ. Beşikçi ve Recep Maraşlı’ya Özgürlük” kampanyası, Avrupa’nın bir çok ülkesinde dayanışma mesajları ile karşılanıyor.

Kampanya bünyesinde, Özal, Evren ve Türk Adalet Bakanlığı’na gönderilmek üzere yazılan Almanca orijinali açık mektuba şimdiye kadar 200’e yakın bilim adamı, tanınmış gazeteci ve yazar imza attılar. Kampanyanın başarıya ulaşması temennilerini ileten İsviçre Yazarlar Federasyonu Başkanı, Bayan Mouse BOULANGER (İ. Beşikçi, 10 yıl hapis cezasına çarptırılmasına “neden” olan mektubu Bayan Boulanger’e yazmıştı) “açık mektub”a imzasını koyanlar arasındadır. Dünya Sosyologlar Federasyonu Sekreteri Felix Gayer, Evren’e yazdığı mektupta, Beşikçi’nin özgürlüğünün garanti altına alınmasını istedi. Kampanyaya bağlı olarak açılan açılan imza kampanyasına ise, şimdiye kadar 3000 bine yakın avrupalı katılmış

kê de hatibû nivîsandin; “Mixrikên nav me bi kî re û çewa dibin bira bin, pêwîst e, ku em hêzên xwe berdîn ser dijminê har û kedwar.”

Qempanya “Azadî, ji bo Îsmail Beşikçi û Recep Maraşlı” berdiwam dike

□ Qempanya “Azadî ji bo İ. Beşikçi û R. maraşlı” ku ji aliyê Komal/Duisburg û Navendiya Çanda Kurdistan /Osnabrück hatibû destpêkirin, li pirani welatên Ewropa mesajên piştgiriye distîne.

Nameyek Vekirî bi zimanê Elmani, ku di nav karên qempanye de hatibû amedekirin ji bi rê kirinê ji Özal, Evren û Wezîre Edaletê re; heta niha ji alî nêzikê 200

RECEP MARAŞLI

mirovên zane, rojnemevan û nivîskarên bi nav û deng hat îmza kirin. Seroka Federasyona Nivîskarên Swîsrê, berêz Boulanger (İ. Beşikçi 10 sal cêza ji bo şandina nameyekî ji Boulanger re, girtîbû) bi temeniyên serketina qempanye di nav wanên ku “nameya vekirî” imza kirinê de ye. Sekreterê Federasyona Civakşinasiyên Dinê, berêz Feliks Gayer di nameyê ji Kenan Evren re nivîsandibû de, ji wî xwast ku, azadiya İ. Beşikçi bigirin bin gerantiyê. Li cem vî qempanyeyek jî, ji imzakirinê re hatibû vekirin. Heta îro ser 3 hezar Ewropayî ketine vî qempanye.

bulunmaktadır.

Türkiye'nin Bonn Elçisi, Oktay İşcen'e 26.01.1987 tarihinde mektupla başvuran SPD (Alman Sosyal Demokrat Partisi) parlemanto fraksiyonu başkan yardımcısı Parlementer Alfred Emerlich ise, kendisine Beşikçi ve Maraşlı'nın durumu ile ilgili bilgi verilmesini istedi.

Recep Maraşlı İngiltere PENN klübü şeref üyeliğine seçildi. Harold Harris, Penn İngiltere merkezinden bunu bir mektupla ona iletti., fakat mektup Maraşlı'ya verilmedi.

Enternasyonal insan hakları ligası Batı Berlin seksiyonu, Turgut Özal'a gönderdiği mektupta;

"...Sayın Başbakan;

Enternasyonal insan hakları ligasının Berlin seksiyonu sizden iki tutuklunun serbest bırakılmasını diliyor...

Çalışmalarında Kürt sorunu konu alan İ. Beşikçi, özellikle Batı Avrupa'da tanınmaktadır. Sayın Maraşlı ise, Beşikçi'nin kitaplarını yayımladı..Bilgilendiğimize göre, iki tutuklu da, ağır tutukluk şartlarında yaşamaktadırlar. Bu özellikle sayın Maraşlı'yı endişe verici sağlık koşullarına itmiştir...

Sizden ricamız, iki tutuklunun da, uzun yıllar zor koşullar altında tutukluluk durumları gözönünde tutularak serbest bırakılmasıdır.

Bize vereceğiniz cevaptan dolayı şimdiden teşekkürler.

Liga adına, Findeissen/ 24 Şubat 1987-Berlin"

Kampanyayı yürüten kurul, Uluslararası Af örgütü (AI) ve Eziilen Halklar Cemiyeti'nin kampanyayı desteklediklerini, genel olarak kampanyanın başarı ile yürüyen çalışmalarının, pratiksel sonuçları itibarıyla hedefine yöneldiğini, bu gibi politik çalışmaların Türk politikası üzerinde etkin bir rol oynayacağını, Avrupa kamuoyunun ise, İ. Beşikçi ve R. Maraşlı örneğinde olduğu gibi yoğun bir dayanışma potansiyeli olduğunu belirtmektedir.

Serokê duyemîn yê fraksiyona SPD, parlementer Alfred Emerlich, ji Elçiyê Tirkiyê li Bonn, Oktay İşcen re di 26.01.1987 an de nameyekî şand û xwest ku li ser rewşa İ. Beşikçi û R. Maraşlı bê agahdar kirin.

Maraşlı ji aliyê PENN'ê li Ingîltere wek endamekî bi rûmet hate nasîn. H. Harris ji navenda PENN'ê ji bo vî nameyek ji R. maraşlı re bi rê kir, lê name negihîşte destê wî.

Liqê Mafê Mirovatî yê Navnetewî, seksiyona Berlîna Rojava di nameyê xwe yê ku ji T. Özal re şandibû, dinîvisand;

"...Berêz Serokser;

Liqê Mafên Mirovatî yê Navnetewî, seksiyona Berlînê ji we daxwaza serbest berdana 2 giriyan dike...

İ. Beşikçi ku di xebatên xwe de li ser pîrsa Kurdan disekine li Ewropa Rojava bi taybetî baş tê naskirinê. Maraşlı jî pirtukên wî weşandiye...

Weka ku heya me jê heye herdu girtî di bin rewşa şertên girtiyatiyê giran de dijîn. Ev bi taybetî mîrze Maraşlı xistiye bin şertên sihhatiyên dijwar ku endîşe dide...

Daxwaza me ji we ew e ku rewşa wan ya dijwar ku bi salan girtigehê de ne, bê ber çavdayinê û herdu jî bête berdan.

Emk spasî we dikin...

Bi navê liq, Fîndessen

24.02.1987-Berlin"

Qomîta ku qempanyê dajot ji aliyê AI û Civaka Gelên Bindest dihat piştgirî kirin. Li gor qomîte qempanya xebatên xwe bi serfirazî didomîne û bi karên xwe yê armancî ber bi hedef de ye; ev xebatên wî li ser polîtîka Tirkan wê rolekî mezin bilize û weka ku di wekoka I. Beşikçi û R. Maraşlı de cûr be cûra Ewropa nişan di-de ku potansiyelek ji bo piştgiriyê tê de heye.

□

Navnîşan / Yazışma adresi; Poslagerkarte 016217 B, 4200 Duisburg 1, BRD